

معضل حاشیه نشینی و تجانس فرهنگی

به گزارش بانگاه خبری تحلیلی تحول اجتماعی به نقل از مهر، حاشیه نشینی یکی از معضله‌هایی است که ذیل پدیده‌ای به نام آسیب‌های اجتماعی قرار می‌گیرد و یکی از موضوعات مهمی است که در بستر شهرهای مدرن بروز می‌کند و به نوعی زمینه ساز ایجاد سایر آسیب‌های اجتماعی را هم فراهم می‌سازد اما یکی از نکات مهم که سبب افزایش حاشیه نشینی می‌شود؛ مهاجرت است.

متأسفانه مسائل اقتصادی و افزایش قیمت مسکن عمده‌ترین دلیل افزایش حاشیه نشینی است، برای مثال در پایتخت سال‌هاست که آسیب‌قیمت رهن و اجاره خانه به تاخت رو به جلو حرکت می‌کند و همین موضوع موجب شده که بسیاری از شهروندان به علت ناتوانی در پرداخت اجاره بها و همچنین خرید مجبور به سکونت و سرمایه گذاری در شهرک‌های اقماری همچون پرند و پردیس شده‌اند؛ مهاجرت روز افزون تهرانی‌ها به این شهرک‌های تازه تأسیس و آمار بالای خرید و فروش و اجاره موجب گسترش و توسعه روز افزون و افزایش ساخت و سازها در آنها شده است.

پرند و پردیس از جمله شهرهای حاشیه تهران هستند که در طول سال‌های اخیر با مهاجرت بسیاری همراه بوده‌اند ساخت و ساز در این شهرها به قدری افزایش یافته است که جمعیت شهر پرند به بیش از ۲۵۰ هزار نفر و در شهر پردیس به بیش از ۴۰۰ هزار نفر افزایش یافته است این در حالی است که به عقیده بسیاری از کارشناسان شهری توسعه این حاشیه‌ها می‌تواند تهدید جدی برای کلان شهر تهران به همراه داشته باشد؛ مناطقی که در گذشته نه چندان دور رغبتی برای سکونت در آن وجود نداشت اکنون سکونت گاه دائمی بسیاری از مردم شده است که تمام تلاششان برای ماندن در پایتخت است می‌پرسید چرا؟ مشخص است که جواب این سوال به توزیع ناعادلانه خدمات اجتماعی در شهرها و روستاهای کوچک باز می‌گردد در حالی که همین شهرک‌ها هم با کمبود امکانات و آسیب‌های اجتماعی فراوانی رو به رو هستند.

اثرات موقعیت جغرافیایی شهرک‌ها در افزایش آسیب‌های اجتماعی

اما همانطور که گفته شد مهاجرت از روستا و شهرهای کوچک یکی از دلایل رشد مناطق حاشیه نشینی به خصوص در شهرک‌های نام برده شده در بیخ گوش پایتخت است اما اگر دقیق‌تر به آسیب‌های اجتماعی موجود در این شهرک‌ها نگاه کنیم تفاوت خاصی را به وضوح احساس خواهیم کرد که ناشی از موقعیت جغرافیایی ساخت و ساز این شهرک‌هاست برای مثال شهرک پردیس به دلیل قرارگیری در منطقه‌ای خوش آب و هوا و نزدیکی به رودخانه و بومهن با آسیب‌های اجتماعی متفاوت‌تری نسبت به پرند که در نزدیکی رباط کریم قرار دارد مواجهه است؛ به بیان دیگر هرچه بافت فرهنگی، اجتماعی و ذهنی شهر و مناطق حاشیه نشین با یکدیگر متفاوت‌تر باشند احتمال بروز آسیب‌های اجتماعی هم بیشتر خواهد شد.

هنگامی که بافت یک شهر از نظر مذهبی، فرهنگی و قومی بسیار متفاوت باشد نوعی از بی‌سازمانی اجتماعی به وجود می‌آید که منجر به آسیب‌های اجتماعی می‌شود؛ حتماً شما هم به خاطر دارید که در قدیم به دلیل اینکه مهاجرت از شهرها و روستاهای کوچک تا به این اندازه افزایش نیافته بود افراد ساکن در یک محله یکدیگر را به خوبی می‌شناختند و به نوعی این مسئله سبب کاهش بروز آسیب‌های اجتماعی از جمله اعتیاد، دزدی، فساد، طلاق و سایر بزه‌های اجتماعی می‌شد؛ اما طبیعی است که افزایش ساخت و ساز مسکن‌هایی با قیمت ارزان‌تر در نزدیکی پایتخت فرصتی را برای افراد فراهم می‌کند که حاضرند تمام زندگی خود را در شهرها و روستاهای کوچک به امید بهره‌مندی از امکانات و فرصت اشتغال از دست داده و رهسپار پایتخت شوند؛ این جاست که به خوبی مشاهده می‌شود که آسیب‌های اجتماعی مانند یک چرخ دنده به یکدیگر متصل هستند و حل یکی از آنها وابسته به تعمیر چرخ دنده دیگری است.

وقتی تجانس فرهنگی عامل بزه اجتماعی می‌شود

امان الله قرایی مقدم، جامعه شناس و استاد دانشگاه در خصوص تأثیر موقعیت جغرافیایی در شهرک‌ها، پرند و پردیس گفت: اصولاً از لحاظ جامعه شناسی شهری که ما از آن با عنوان بوم شناسی یاد می‌کنیم، رابطه محیط زندگی با افراد آن جامعه یک رابطه متقابل است به این ترتیب که بین محیط زندگی با فرهنگ، وضعیت اقتصادی و اجتماعی یک رابطه مستقیم وجود دارد.

این جامعه شناس اظهار کرد: در حال حاضر شما در هر گوشه از پایتخت که سکونت داشته باشید آن محیط با وضعیت اقتصادی، خانوادگی و شخصیتی شما هماهنگ است اما به محض اینکه اقتصاد شما بالاتر یا پایین تر برود مجبور به انتقال سکونت هستید بنابراین مسائل اقتصادی یکی از مسائل مهمی است که سبب تبادل جا به جایی در پایتخت می شود این به معنی مهاجرت است که خود یکی از عوامل گسترش آسیب های اجتماعی است.

قرایم مقدم با اشاره به اینکه همین مسئله در شهرهایی مانند اصفهان شیراز و مشهد هم وجود دارد بیان کرد: اصولاً حاشیه نشینی و مهاجر پذیری رابطه متقابلی با جرم دارد اما این جرم بسته به فرهنگ مردم ساکن در آن رابطه دیگری دارد برای مثال در این دو شهرک نام برده شده اگر این افراد از یک استان بخصوصی آمده باشند نوع جرایم شکل گرفته متفاوت است.

این جامعه شناس و استاد دانشگاه عنوان کرد: تجانس فرهنگی یکی از عواملی است که سبب بزه اجتماعی می شود و در این شهرک ها هم وجود دارد؛ به بیان دیگری زمانی که از همه فرهنگ ها و شهرهای بزرگ و کوچک یک جا و در کنار هم دیگر جمع می شوند آن زمان است که افراد ترسی از شناخته شدن ندارند و تضادهای فرهنگی خود را نمایان خواهند کرد بنابراین طبیعی است که در چنین موقعیتی آسیب های اجتماعی رو به افزایش خواهد رفت.

قرایم مقدم تصریح کرد: اگر بخواهیم به عواملی که سبب افزایش آسیب های اجتماعی در مناطق حاشیه نشین می شوند اشاره کنیم باید بگوییم ازدیاد رفت و آمد، افزایش عبور و مرور، مهاجرت و تفاوت های بسیار زیاد در فرهنگ سبب افزایش آسیب های اجتماعی خواهد شد.

وی در پاسخ به این پرسش که زمینه ساخت اجتماعی شهرهای جدید چیست گفت: متأسفانه در حال حاضر افراد یک جامعه به نوعی بی هویت شده اند به بیان دیگر هر کس در لاک خودش است و از دیگری خبری ندارد طبیعی است که در چنین وضعیتی افراد مجرم موقعیت را برای انجام بسیاری از آسیب های اجتماعی فراهم می بینند به همین دلیل باید در این زمینه آموزش های مناسبی صورت گیرد.

این جامعه شناس خاطر نشان کرد: تقویت مناطق حاشیه نشین و شهرها و روستاهای کوچک همچنین مهاجرت معکوس سبب کاهش آسیب های اجتماعی خواهد شد البته در کنار پرداختن به این مسائل مهم آموزش های شهروندی همزمان با تقویت زیرساخت های اقتصادی، معیشتی، شهری و محیط زیستی می تواند کمک کننده باشد.

نویسنده : مجتبی کدی، تاریخ ارسال : دوشنبه 3 آبان 1400 ساعت 2:40 بعد از ظهر